

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

**RADA EVROPY
EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
DRUHÁ SEKCE**

VĚC BEČVÁŘ A BEČVÁŘOVÁ proti ČESKÉ REPUBLICĚ
(stížnost č. 58358/00)

**ROZSUDEK
ŠTRASBURK
14. prosince 2004**

*Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy.
Může být předmětem formálních úprav.
Pořízený překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.*

Ve věci Bečvář a Bečvářová proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (druhá sekce), zasedající v senátu ve složení

pánové J.-P. COSTA, *předseda*, A. B. BAKA,

I. CABRAL BARRETO,

K. JUNGWIERT,

M. UGREKHELIDZE,

paní A. MULARONI,

E. FURA-SANDSTRÖM, *soudci*, a paní S. DOLLÉ, *tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 23. listopadu 2004,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 58358/00) směřující proti České republice, kterou dne 6. srpna 1997 podali Evropské komisi pro lidská práva („Komise“) dva čeští občané, pan Karel Bečvář a paní Hana Bečvářová („stěžovatelé“), na základě dřívějšího článku 25 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Stěžovatele zastupuje paní Z. Volfová, advokátka v Trutnově. Česká vláda („vláda“) je zastoupena svým zmocněncem, panem V. Schormem, z Ministerstva spravedlnosti.

3. Dne 4. června 2002 prohlásil Soud stížnost za částečně nepřijatelnou a rozhodl se uvědomit vládu o námitkách týkajících se délky vnitrostátního řízení z hlediska článku 6 odst. 1 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1. (*Ex officio* byla vznesena otázka použití článku 13 Úmluvy, k níž však Soud nyní nepřihlíží, neboť se ukázala nadbytečnou.) Na základě článku 29 odst. 3 Úmluvy rozhodl Soud projednat přijatelnost a odůvodněnost stížnosti současně.

SKUTKOVÝ STAV

OKOLNOSTI PŘÍPADU

4. Stěžovatelé se narodili v letech 1951 a 1952, bydliště mají ve Svobodě nad Úpou.

1. Pozadí případu

5. V lednu 1986 koupili stěžovatelé od státu dům, který byl zabaven po emigraci jeho předchozích vlastníků. První splátku ve výši 100 000 Kč uhradili stěžovatelé do 30. dubna 1986, zbývající část ve výši 244 846 Kč měla být uhrazena v patnácti ročních splátkách. Tato koupě však byla bez rizika ztráty vlastnického práva k majetku v případě neuhrazení splátky.

6. Původní vlastníci podali v prosinci roku 1991 proti stěžovateli žalobu na vydání věci na základě zákona o mimosoudních rehabilitacích (dále jen „zákon“). Stěžovatelům bylo v lednu roku 1996 nařízeno vydat majetek jeho původním vlastníkům. V květnu 1999 jim bylo nařízeno, aby dům vyklidili do jednoho roku od právní moci rozsudku soudu prvního stupně, a to bez nároku na náhradní bydlení.

7. Okresní soud v únoru 2002 nařídil výkon svého rozhodnutí o vyklizení nemovitosti. Krajský soud toto rozhodnutí v květnu 2002 potvrdil. V říjnu 2002 zamítl okresní soud návrh stěžovatelů na odložení výkonu rozhodnutí. Toto zamítavé rozhodnutí okresního soudu bylo v dubnu roku 2003 potvrzeno krajským soudem.

8. Dne 28. ledna 2004 byli stěžovatelé uvědomeni o tom, že k vyklizení dojde dne 23. února 2004. Dne 19. února 2004 zamítl okresní soud jejich návrh na odklad výkonu rozhodnutí o vyklizení nemovitosti. Dne 23. února 2004 bylo zamítavé rozhodnutí okresního soudu ze dne 19. února 2004 doručeno právní zástupkyni stěžovatelů, která proti němu dne 9. března 2004 podala odvolání, o němž krajský soud doposud nerozhodl.

9. Vedle obou výše uvedených řízení zahájili původní vlastníci proti stěžovatelům také řízení pro neoprávněné užívání domu v období po 1. lednu 1996 a domáhají se zaplacení dlužného nájemného ve výši 431 000 Kč (13 596 €). V tomto řízení, které probíhá od 10. října 1997, uplatnili stěžovatelé nárok na zhodnocení domu prostřednictvím kompenzační námitky ve výši 300 000 Kč (9 464 €), kterou podali dne 5. ledna 1998, zřejmě na základě ustanovení § 7 odst. 4 zákona. Podle tohoto ustanovení, jde-li o nemovitost zhodnocenou tak, že její cena určená ke dni podání písemné výzvy oprávněnou osobou podstatně převyšuje cenu původní věci, je na vůli oprávněné osoby, zda bude požadovat finanční náhradu, nebo vydání nemovitosti. Pokud bude trvat na vydání nemovitosti, oprávněná osoba nahradí povinné osobě rozdíl mezi těmito dvěma cenami.

2. Řízení o náhradě škody

10. V září roku 1997 požádali stěžovatelé Ministerstvo financí o vrácení zaplacené kupní ceny, a to na základě § 11 zákona, podle něhož fyzická osoba, která má povinnost vydat nemovitost, má nárok na vrácení kupní ceny zaplacené při koupi věci od státu. Na výzvu Ministerstva financí ze dne 5. listopadu 1997 předložili stěžovatelé dne 4. února 1998 další podklady. Jejich právní zástupkyně dne 13. března 1998 ministerstvu oznámila, že dne 11. března 1998 obdržela od Městského úřadu ve Svobodě nad Úpou listinu potvrzující, že stěžovatelé doposud z kupní ceny zaplatili 295 888 Kč (9 334 €). Dopisem ze dne 15. května 1998 informovalo ministerstvo právní zástupkyni stěžovatelů, že nárokem jejich klientů na vrácení zaplacené kupní ceny se bude zabývat po obdržení dohody o vydání věci, kterou stěžovatelé stejně jako i další podklady prozatím nepředložili. Dále byli vyzváni k předložení důkazů o výši již zaplacené kupní ceny. Právní zástupkyně stěžovatelů odpověděla dne 9. června 1998.

11. Na základě zákona č. 58/1969 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, podali stěžovatelé dne 18. ledna 1999 proti Ministerstvu financí a Okresnímu úřadu v Trutnově žalobu na náhradu škody, jíž se domáhali částky ve výši 500 000 Kč (15 773 €) z titulu náhrady škody, která jim byla údajně způsobena nesprávným úředním postupem státních orgánů. Výše požadované náhrady škody měla představovat rozdíl mezi původní kupní cenou (344 846 Kč – 10 878 €) a nynější cenou za obdobný dům. Touto žalobou se stěžovatelé dále domáhali náhrady za ztrátu stěžovatelčiny provozovny a jejích zákazníků (stěžovatelka je krejčovou), za zhodnocení pozemku, na němž dům stojí, a za ztrátu bydlení.

12. Dne 15. února 1999 předložil okresní úřad své vyjádření k žalobě a dne 10. května 1999 tak učinilo Ministerstvo financí.

13. Dne 17. června 1999 zaslala právní zástupkyně stěžovatelů podklady vydané dne 7. června 1999 Městským úřadem ve Svobodě nad Úpou, které potvrzovaly, že stěžovatelé již zaplatili 321 212 Kč (10 133 €).

14. Dne 5. října 1999 zaslala právní zástupkyně stěžovatelů Ministerstvu financí doplňující dokument, který se týkal jejich nároku na vrácení zaplacené kupní ceny.

15. Dne 20. října 1999 rozšířili stěžovatelé svou žalobu i proti městu Svoboda nad Úpou a proti Ministerstvu vnitra. Město Svoboda nad Úpou se k žalobě vyjádřilo dne 8. listopadu 1999 a Ministerstvo vnitra dne 14. února 2000.

16. Podle vlády oznámila právní zástupkyně stěžovatelů dne 29. listopadu 1999 Ministerstvu financí, že předmětný majetek byl původním vlastníkům vydán v souladu s rozsudkem. Sdělila, že její klienti s rozsudkem nesouhlasí a že budou nadále platit roční splátky kupní ceny. Uvedla také, že bude ministerstvo informovat o tom, zda bude žádat vrácení kupní ceny, nebo zda vyčká.

17. Dne 28. prosince 1999 byli stěžovatelé vyzváni, aby se vyjádřili k tvrzením Ministerstva vnitra. Učinili tak dne 10. ledna 2000.

18. Dopisem ze dne 24. ledna 2000 informovalo Ministerstvo financí právní zástupkyni stěžovatelů mimo jiné o tom, že má všechny potřebné podklady k vyřízení jejich nároku na vrácení zaplacené kupní ceny podle § 11 zákona. Ministerstvo nicméně požádalo právní zástupkyni, aby předložila další dokument a upřesnila, zda má být částka ve výši 312 212 Kč (9 848 €) odpovídající části kupní ceny, kterou již stěžovatelé zaplatili, vrácena, a pokud ano, na jaký bankovní účet.

19. Na ústním jednání dne 12. října 2000 vyzval okresní soud stěžovatele, aby odstranili jisté vady své žaloby a uvedli, který ze čtyř žalovaných ve skutečnosti zastupuje zájmy státu. Dne 12. prosince 2000 soud stěžovatele naléhavě vyzval k předložení požadovaných informací.

20. Na základě žádosti stěžovatelů doručené dne 10. ledna 2001 odročil okresní soud dne 12. března 2001 ústní jednání do doby, než Nejvyšší soud rozhodne o dovolání stěžovatelů týkajícím se vyklizení domu.

21. Dne 30. října 2001 pokračoval okresní soud v řízení o náhradě škody s tím, že rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2001, kterým bylo dovolání stěžovatelů zamítnuto, nabylo právní moci dne 19. července 2001.

22. Dne 2. listopadu 2001 vyzval soud stěžovatele, aby do čtyř týdnů odstranili jisté vady své žaloby, aby uvedli, který ze čtyř žalovaných ve skutečnosti zastupuje stát, a aby vyčíslili požadovanou náhradu škody. Dne 16. listopadu 2001 vyzvalo Ministerstvo vnitra soud, aby v tomto ohledu rozhodl.

23. Dne 18. února 2002 provedli stěžovatelé opravu žaloby. Dne 24. října 2002 však byli požádáni o odstranění dalších vad a o doplnění žaloby.

24. Na základě výzvy okresního soudu ze dne 22. října 2002 upřesnili stěžovatelé dne 28. listopadu 2002 tvrzení, na nichž se zakládala jejich žaloba na náhradu škody. Dne 18. prosince 2002 předložili další listinné důkazy a navrhli, aby okresní soud zajistil předložení některých dalších dokumentů.

25. Dne 7. února 2003 oznámilo Ministerstvo financí okresnímu soudu, že stěžovatelé uplatnili nárok na vrácení zaplacené kupní ceny, ale že se podle jejich právní zástupkyně nepodrobili soudnímu rozsudku o vydání domu, pokračovali v placení ročních splátek a netrvali tedy na urovnání sporu, tj. na vrácení zaplacené kupní ceny. Ministerstvo ujistilo soud, že je připraveno stěžovatelům dlužnou částku vrátit.

26. Dne 24. dubna 2003 se před okresním soudem konalo ústní jednání, které bylo odročeno na 23. června 2003.

27. Dne 4. června 2003 předložili stěžovatelé doplňující stanovisko k odůvodněnosti své žaloby na náhradu škody.

28. Ústní jednání konané dne 23. června 2003 bylo odročeno na 14. července 2003, kdy okresní soud rozhodl, že řízení o zaplacení kupní ceny, včetně úroku z prodlení počínaje 18. lednem 1999, bude projednáno odděleně. Ve zbývajících částech pak soud nárok stěžovatelů na náhradu škody zamítl.

29. Téhož dne vrátilo Ministerstvo financí celou zaplacenou kupní cenu ve výši 344 846 Kč (10 878 €) stěžovatelům, kteří dne 11. srpna 2003 vzali příslušnou část své žaloby na náhradu škody zpět.

30. Na základě odvolání stěžovatelů ze dne 1. září 2003 krajský soud dne 18. prosince 2003 potvrdil výrok rozsudku okresního soudu.

31. Dne 22. března 2004 podali stěžovatelé dovolání k Nejvyššímu soudu. Toto řízení doposud neskončilo.

32. Po ústním jednání konaném dne 4. června 2004 zastavil okresní soud dne 21. června 2004 řízení o zaplacení kupní ceny. Soud nařídil Ministerstvu financí, aby do tří dnů od právní moci rozsudku zaplatilo úrok z prodlení počínaje 18. lednem 1999.

33. Žalovaný se proti tomuto rozsudku odvolal. Řízení o odvolání doposud neskončilo.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

34. Stěžovatelé namítají, že délka řízení o náhradě škody byla v rozporu s požadavkem na rozhodnutí v „přiměřené lhůtě“ podle článku 6 odst. 1 Úmluvy, který zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla (...) v přiměřené lhůtě projednána (...) soudem (...), který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...).“

35. Vláda s tímto tvrzením nesouhlasí.

36. Relevantní období začalo dne 18. ledna 1999, kdy stěžovatelé podali k Okresnímu soudu v Trutnově žalobu na náhradu škody, a doposud neskončilo. Trvá tedy již více než pět let a deset měsíců pro dva stupně soudní soustavy.

A. K přijatelnosti

37. Podle článku 35 odst. 1 Úmluvy může Soud věc posuzovat až po vyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy.

38. Vláda tvrdí, že v souvislosti s namítanou délkou řízení stěžovatelé nevyčerpali dostupné vnitrostátní právní prostředky nápravy. Vláda uvádí, že stížnost na délku řízení lze podat předsedovi příslušného soudu, předsedovi nadřízeného soudu nebo Ministerstvu spravedlnosti a že tento systém upravený zákonem č. 335/1991 Sb., který byl dne 1. dubna 2002 nahrazen zákonem č. 6/2002 Sb., je doplněn o možnost podat ústavní stížnost.

39. Stěžovatelé s tvrzením vlády nesouhlasí.

40. Soud připomíná, že v rozhodném období v českém právu neexistoval účinný právní prostředek nápravy délky občanskoprávního řízení (*Hartman proti České republice*, č. 53341/99, § 84, ESLP 2003-VIII). Vláda sice v daném případě poukazuje na nový zákon č. 6/2002 Sb., Soud se však domnívá, že tento zákon nezavedl nový systém podávání stížností

na průtahy v řízení, ani podstatně nezměnil systém předchozí. Soud tedy nepovažuje za prokázané, že by stěžovatelé měli k dispozici účinný právní prostředek nápravy, který by jim umožnil domáhat se uplatnění článku 6 odst. 1 Úmluvy před vnitrostátními orgány.

Stížnost tedy nelze prohlásit za nepřijatelnou z důvodu nevyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy.

41. Soud prohlašuje, že tato část stížnosti není zjevně neopodstatněná ve smyslu článku 35 odst. 3 Úmluvy. Dále uvádí, že u této části stížnosti neshledal žádný jiný důvod nepřijatelnosti. Prohlašuje ji tudíž za přijatelnou.

B. K odůvodněnosti

42. Vláda uvádí, že řízení o náhradě škody je spjato s dalšími řízeními před Okresním soudem v Trutnově, v nichž stěžovatelé vystupovali nebo vystupují jako účastníci řízení.

43. Vláda tvrdí, že stěžovatelé přispěli k prodloužení řízení tím, že svou žalobu na náhradu škody rozšířili na další dva žalované, nereagovali na výzvu okresního soudu k vyjasnění, který ze čtyř žalovaných zastupuje stát, a nedoložili své nároky na náhradu škody. Stěžovatel pobýval v zahraničí, přestože jeho právní zástupkyně potřebovala s oběma stěžovateli v období od 12. března do 30. října 2001 projednat procesní kroky. Řízení bylo navíc přerušeno na žádost samotných stěžovatelů. Nakonec vláda uvádí, že řízení bylo zdržováno postupným jmenováním tří různých soudců okresního soudu.

44. Stěžovatelé s tvrzeními vlády nesouhlasí. Dle vlastního tvrzení zahájili řízení o náhradě škody z toho důvodu, že neměli žádné finanční prostředky ke zmírnění své zoufalé situace, neboť Ministerstvo financí se jejich nárokem na vrácení zaplacené kupní ceny ze dne 18. září 1997 nezabývalo s náležitou péčí.

45. Stěžovatelé prohlašují, že po nařízeném vyklizení domu se nacházeli ve velmi obtížné situaci a neměli žádnou možnost náhradního bydlení. Nadto byli účastníky řízení zahájeného předchozím vlastníkem, který vůči nim vznesl nárok na zaplacení částky ve výši 442 000 Kč (13 943 €) za údajně dlužné nájemné z domu. Stěžovatelé dodávají, že se nemohli dostavit pouze na ústní jednání konané před okresním soudem dne 12. října 2002.

46. Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení se posuzuje na základě okolností případu a s ohledem na následující kritéria: složitost věci, chování stěžovatelů a postup příslušných orgánů, jakož i význam sporu pro stěžovatele (viz z mnoha dalších rozsudků *Frydlender proti Francii* [velký senát], č. 30979/96, § 43, ESLP 2000-VII).

47. Soud se domnívá, že řízení o náhradě škody sice mohlo být z procesního, skutkového nebo právního hlediska složité, a to vzhledem k jeho vztahu k dalším řízením, v nichž stěžovatelé vystupovali či vystupují jako účastníci, avšak tato skutečnost sama o sobě neodůvodňuje celkovou délku řízení.

48. Pokud jde o chování stěžovatelů, Soud podotýká, že s úspěchem navrhovali přerušování řízení před okresním soudem do doby, než Nejvyšší soud rozhodne o jejich dovolání ohledně vyklizení nemovitosti (§ 20 výše), a že na některé výzvy okresního soudu reagovali se zpožděním. Řízení tím však nebylo nijak podstatně prodlužováno.

49. Soud má naopak za to, že tři konkrétní období průtahů jsou přičitatelná vnitrostátním soudům. První období od 10. ledna 2000, kdy stěžovatelé předložili své vyjádření, do 12. října 2000, kdy se konalo další ústní jednání (viz § 17 a 19 výše) trvalo přibližně devět měsíců. K dalším průtahům v trvání osmi měsíců došlo v období od 18. února 2002, kdy stěžovatelé provedli opravu své žaloby, do 24. října 2002, kdy je okresní soud

vyzval k odstranění dalších vad (viz § 23 výše). Za třetí je pak nutno připomenout, že odvolací řízení zahájené v březnu roku 2004 doposud neskončilo (viz § 31 a 33 výše).

50. Soud uvádí, že žaloba stěžovatelů se týkala náhrady za zaplacenou kupní cenu domu, jehož vydání jim bylo nařízeno bez poskytnutí náhradního bydlení. Soud má za to, že předmět tohoto řízení měl pro stěžovatele nepochybně značný význam a vyžadoval, aby vnitrostátní soudy k věci přistupovaly s náležitou péčí.

51. Po posouzení všech předložených dokumentů Soud dospěl k závěru, že v daném případě byla délka řízení nepřiměřená a že nebyl dodržen požadavek na rozhodnutí v „přiměřené lhůtě“.

K porušení článku 6 odst. 1 tedy došlo.

II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 Z DŮVODU DÉLKY ŘÍZENÍ

52. Soud ve svém částečném rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti uznal za vhodné posoudit také tvrzení stěžovatelů o nepřiměřené délce řízení v rámci práva na ochranu vlastnictví podle článku 1 Protokolu č. 1.

53. Článek 1 Protokolu č. 1 stanoví:

„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut.“

54. Soud má za to, že tato část stížnosti je úzce spjata s částí stížnosti týkající se článku 6 odst. 1 Úmluvy, a je tedy taktéž přijatelná.

55. Vzhledem k závěru o porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy (viz § 51 výše) však Soud prohlašuje, že není nutné posuzovat zvlášť otázku, zda byl v daném případě porušen článek 1 Protokolu č. 1 z důvodu délky řízení (viz *Zanghi proti Itálii*, rozsudek ze dne 19. února 1991, série A č. 194-C, s. 47, § 23). Soud připomíná, že případné nepříznivé dopady na majetková práva stěžovatelů způsobené nepřiměřenou délkou řízení lze posuzovat jako důsledek porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy a zohlednit je v rámci spravedlivého zadostiučinění podle tohoto ustanovení (srov. *Varipati proti Řecku*, rozsudek ze dne 26. října 1999, č. 38459/97, § 32).

III. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 V DŮSLEDKU RESTITUCE

56. Soud ve svém částečném rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti rozhodl, že část stížnosti týkající se vyklizení nemovitosti nařízeného bez poskytnutí náhradního bydlení i přes zoufalou situaci stěžovatelů byla v daném stádiu řízení nedílnou součástí výše uvedených námitek týkajících se délky řízení a ochrany vlastnictví, které nevyžadovaly samostatného posouzení.

Vzhledem k vývoji případu a k současným poměrům stěžovatelů však Soud považuje za vhodné posoudit tuto věc samostatně.

K přijatelnosti

57. Vláda v tomto případě připouští použitelnost článku 1 Protokolu č. 1. Tvrdí, že vydání domu stěžovatelů bylo nařízeno na základě zákona o mimosoudních rehabilitacích, jehož účelem bylo zmírnit následky některých křivd, k nimž došlo v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990 a které byly neslučitelné s principy demokratické společnosti. Podle vlády usiloval zákon o prosazení spravedlivé rovnováhy mezi sledovaným cílem a použitými prostředky. V projednávaném případě koupili stěžovatelé dům od státu. Koupě byla bez rizika ztráty vlastnického práva v případě, že by nedošlo k uhrazení splátky kupní ceny. Tato posledně uvedená skutečnost však byla v rozporu s tehdy platnými předpisy a byla tedy důvodem pro vydání věci podle výše uvedeného zákona.

58. Vláda tvrdí, že na základě § 7 odst. 4 zákona měli stěžovatelé právo na vrácení původně zaplacené kupní ceny a že za tímto účelem uplatnili nárok v září roku 1997. Přestože stěžovatelé svůj nárok doplňovali předkládáním různých podkladů až do října 1999, částka, kterou požadovali, byla nadále neurčitá. V listopadu roku 1999 oznámila jejich právní zástupkyně Ministerstvu financí, že v tomto stádiu řízení stěžovatelé netrvají na vrácení kupní ceny. Podle vlády mohli stěžovatelé svou situaci vyřešit dříve. Ministerstvo financí navíc nebylo informováno o tom, že stěžovatelé zaplatili poslední splátku kupní ceny v roce 2001.

59. Vláda poznamenává, že nárok stěžovatelů vůči státu na náhradu škody nespadal do působnosti zákona. Nicméně řízení nebylo doposud skončeno a jeho výsledek zůstává nejistý. Vláda dodává, že stěžovatelé svou žalobu na náhradu škody podali devět měsíců před tím, než Ministerstvu financí zaslali poslední dokument týkající se vrácení zaplacené kupní ceny a než jejich právní zástupkyně navrhla přerušení řízení o vrácení kupní ceny.

60. Vláda dále podotýká, že zákon neposkytuje náhradní bydlení těm, komu bylo nařízeno vydat nemovitost jiným osobám. Vláda zdůrazňuje, že stěžovatelé měli rok na to, aby vyřešili své bytové problémy. Ve skutečnosti byla tato lhůta prodloužena do 19. července 2001, kdy nabyl právní moci rozsudek Nejvyššího soudu o dovolání stěžovatelů. Byt, který stěžovatelé opustili při koupi domu, vlastnil stěžovatelův zaměstnavatel. Stěžovatelé tedy neopustili státní byt, nýbrž vyměnili jeden druh soukromého bydlení za jiný.

61. Vláda uvádí, že stěžovatelé v domě začali bydlet o vánocích roku 1985, tedy před uzavřením kupní smlouvy dne 2. ledna 1986 a její následnou registrací notářem dne 8. ledna 1986. Rozsudek, kterým byli původní vlastníci shledáni vinnými ze spáchání trestného činu opuštění republiky a kterým byl všechn jejich majetek zkonfiskován, nabyl právní moci dne 14. ledna 1986. Kromě hlavního důvodu pro vydání domu předchozím vlastníkům (tj. protiprávní zvýhodnění stěžovatelů, pokud jde o placení nepodmíněných ročních splátek v

rozporu s vyhláškou č. 90/1984 Sb., o správě národního majetku) vyplývá ze soudních rozsudků a spisů i skutečnost, že stěžovatel udržoval styky s tehdejšími zástupci města Svoboda nad Úpou, kteří rozhodli o přidělení domu stěžovatelům. Tito tak byli nepřiměřeně zvýhodněni oproti jiným zájemcům o koupi domu. Vláda se domnívá, že přetrvávají pochybnosti o tom, že stěžovatelé koupili dům v dobré víře.

Vláda závěrem uvádí, že rovnováha mezi konkrétním břemenem uloženým na stěžovatele a náhradou, na niž měli podle zákona nárok, nebyla zjevně narušena.

62. Stěžovatelé s tvrzeními vlády nesouhlasí.

63. Soud připomíná, že „majetek“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě může představovat buď „skutečný majetek“, nebo za určitých podmínek i ocenitelná hodnota, včetně pohledávek (viz *Van der Mussele proti Belgii*, rozsudek ze dne 23. listopadu 1983, série A č. 70, s. 23, § 48).

64. Soud dospěl k závěru, že v případě stěžovatelů lze hovořit o „majetku“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Předmětný dům vlastnili přibližně dvanáct let a po právní stránce byli považováni za jeho vlastníky. Nařízení vnitrostátních soudů, aby vydali nemovitost původním vlastníkům, bylo tedy jasným zásahem do majetku stěžovatelů, který byl roven jeho zbavení ve smyslu druhé věty tohoto ustanovení.

65. Dále je třeba, aby Soud určil, zda byla zachována spravedlivá rovnováha mezi obecnými zájmy společnosti a základními právy jednotlivce (viz *Pressos Compania Naviera S. A. a další proti Belgii*, rozsudek ze dne 20. listopadu 1995, série A č. 332, s. 23, § 38).

66. Pro posouzení, zda byl zásah do práv stěžovatelů podle článku 1 Protokolu č. 1 odůvodněný, Soud zohledňuje význam zvláštního pozadí zákona. V této souvislosti připomíná, že díky bezprostřední znalosti společnosti a jejích potřeb se národní orgány nacházejí v lepším postavení než mezinárodní soud při posuzování toho, co je „ve veřejném zájmu“. V rámci systému ochrany založeného Úmluvou tedy vnitrostátním orgánům náleží, aby provedly výchozí hodnocení, zda se jedná o problém veřejného zájmu, který vyžaduje přijetí opatření zasahujícího do majetkových práv. Jestliže zákonodárná moc přijme zákon ve veřejném zájmu, případná existence alternativních řešení sama o sobě neznamená, že by sporná právní úprava byla neopodstatněná. Státům je tedy v této oblasti přiznána jistá míra volného uvážení (viz *Malama proti Řecku*, č. 43622/98, § 46, ESLP 2001-II). Soudu proto nepřísluší, aby rozhodoval o tom, zda právní úprava je tím nejlepším řešením, jestliže vnitrostátní orgány nevykročí z mezí volného uvážení (viz obdobně *Mellacher a další proti Rakousku*, rozsudek ze dne 19. prosince 1989, série A č. 169, s. 28, § 53).

67. Soud uvádí, že účelem zákona o mimosoudních rehabilitacích bylo zmírnit některé křivdy způsobené nedemokratickými úkony v minulosti a také zabránit jejich opakování. Legitimním cílem zákona tedy bylo zajištění zákonnosti právních úkonů. Prosazoval principy demokratické společnosti a poskytoval odškodnění za minulá bezpráví. Za těchto okolností a vzhledem k míře volného uvážení státu Soud uznává, že v případě stěžovatelů bylo zbavení majetku v zájmu nejen původních vlastníků předmětného domu, ale i v obecném zájmu společnosti jako celku (viz obdobně *Pinc a Pincová proti České republice*, č. 36548/97, § 51, ESLP 2002-VIII).

68. Soud však připomíná, že osoba zbavená svého majetku musí zásadně obdržet náhradu přiměřenou k jeho hodnotě, i když legitimní cíle veřejného zájmu mohou vyžadovat vrácení částky nižší, než je plná tržní cena (viz *Pressos Compania Naviera S. A. a další proti Belgii*, rozsudek ze dne 20. listopadu 1995, série A č. 332, s. 23, § 38, a *The Holy Monasteries proti Řecku*, rozsudek ze dne 9. prosince 1994, série A č. 301-A, s. 34 až 35, § 70 až 71).

Článek 1 Protokolu č. 1 tedy nezaručuje právo na plnou náhradu za jakýchkoliv okolností (viz *Broniowski proti Polsku* [velký senát], č. 31443/96, § 182, bude zveřejněno v ESLP 2004).

69. Soud uznává legitimitu obecného účelu restitučních zákonů, pokládá však za nutné zabránit tomu, aby zmírňování dřívějšího bezpráví vytvářelo křivdy nové. Právní úprava by proto měla umožňovat zohlednění zvláštních okolností každého případu, aby osoby, které nabyly majetek v dobré víře, nebyly nuceny nést břímě odpovědnosti, které oprávněně leží na státu, jenž sporný majetek v minulosti zkonfiskoval (viz výše uvedený rozsudek *Pinc a Pincová*, § 58).

70. Pokud jde o břemeno, které v daném případě stěžovatelé nesli, se Soud domnívá, že není žádán o to, aby rozhodl, na jakém základě měly vnitrostátní soudy určit výši náhrady (viz obdobně výše uvedený rozsudek *Malama proti Řecku*, § 51). V této souvislosti Soud na jedné straně podotýká, že zákon nevyžadoval poskytnutí náhradního bydlení a že stěžovatelům byla vrácena původní kupní cena stanovená v lednu 1986, ale zaplacená teprve v červenci 2003, přičemž v mezidobí samozřejmě došlo ke značnému znehodnocení této částky.

Na druhé straně Soud poznamenává, že stěžovatelé koupili dům zaplacením 100 000 Kč a že dalších 244 846 Kč mělo být splaceno v patnácti ročních splátkách. Soud dále uvádí, že podle ustanovení § 7 odst. 4 zákona mohli stěžovatelé od oprávněných osob požadovat náhradu za zhodnocení majetku. Tyto oprávněné osoby by pak byly nuceny nahradit jakýkoli rozdíl mezi cenou v době uplatnění restitučního nároku a původní kupní cenou. Soud v tomto ohledu uvádí, že řízení u okresního soudu zahájené původními vlastníky proti stěžovatelům, ve kterém stěžovatelé uplatnili protinávrh, doposud neskončilo (§ 9 výše). Rozhodnutí okresního soudu, kterým byl stěžovatelům přiznán úrok z prodlení vůči Ministerstvu financí počínaje 18. lednem 1999, je navíc předmětem probíhajícího odvolacího řízení (§ 32 až 33 výše).

Soud na závěr dodává, že stěžovatelé sice obdrželi kupní cenu šest let po uplatnění nároku u Ministerstva financí, dům však byli nuceni opustit až v únoru 2004, tedy sedm měsíců poté, kdy byla kupní cena ve skutečnosti vrácena (§ 8 a 29 výše).

71. Za těchto okolností se Soud nedomnívá, že by české orgány jednaly mimo meze volného uvážení, které státům přiznává článek 1 Protokolu č. 1, nebo že by břemeno kladené na stěžovatele bylo neúměrné. Z toho vyplývá, že tato část stížnosti je zjevně neopodstatněná ve smyslu článku 35 odst. 3 Úmluvy a je nutné ji zamítnout v souladu s článkem 35 odst. 4.

IV. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

72. Článek 41 Úmluvy zní:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Újma

73. Stěžovatelé požadují částku 3 200 000 Kč (100 946 €) z titulu náhrady škody a morální újmy za ztrátu domu a nájmu, za ztrátu stěžovatelčiny provozovny a jejich zákazníků a za dlouho trvající psychický stres, kterým trpěli jak oni, tak jejich dcera.

74. Vláda tyto požadavky odmítá.

75. Soud neshledává žádnou příčinnou souvislost mezi zjištěným porušením a tvrzenou majetkovou škodou, a proto tuto část nároku odmítá. Na spravedlivém základě však přiznává stěžovatelům společně celkovou částku 2 500 € z titulu morální újmy.

B. Náklady řízení

76. Stěžovatelé dále požadují částku 106 000 Kč (3 344 €) z titulu nákladů řízení před Soudem.

77. Vláda jejich nárok odmítá.

78. Podle judikatury Soudu může být stěžovatelům přiznána náhrada nákladů, jestliže se prokáže jejich reálnost, nezbytnost a přiměřenost jejich výše. Vzhledem k dostupným informacím a k výše uvedeným kritériím Soud v daném případě považuje za přiměřené a spravedlivé přiznat z tohoto titulu oběma stěžovatelům společně částku 900 €.

C. Úroky z prodlení

79. Soud považuje za vhodné, aby byly úroky z prodlení založeny na úrokové míře marginální zápůjční facility Evropské centrální banky, navýšené o tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost v části týkající se nepřiměřené délky řízení a v části týkající se článku 1 Protokolu č. 1 z důvodu délky řízení za přijatelnou a v ostatním za nepřijatelnou;
2. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy;
3. *rozhoduje*, že není nutné rozhodovat o části stížnosti týkající se článku 1 Protokolu č. 1;
4. *rozhoduje*,
 - a) že žalovaný stát má oběma stěžovatelům společně zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek podle článku 44 odst. 2 Úmluvy nabude právní moci, následující celkové částky, které se převedou na národní měnu žalovaného státu podle kursu platného ke dni zaplacení:
 - i. 2 500 € (dva tisíce pět set euro) z titulu morální újmy,
 - ii. 900 € (devět set euro) z titulu náhrady nákladů řízení a
 - iii. případnou částku daně z výše uvedených částek;
 - b) že od uplynutí výše uvedené tříměsíční lhůty až do zaplacení budou stanovené částky navyšovány o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body;
5. *zamítá* v ostatním návrh stěžovatelů na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a sděleno písemně dne 14. prosince 2004 v souladu s článkem 77 odst. 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. DOLLÉ
tajemnice

J.-P. COSTA
předseda